

ІСТОРІЯ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

УДК 355.4:[930.1+32.019.51](571+477)

Виздрик В.С.

<https://orcid.org/000-0001-5427-5825>

Мельник О.М.

<https://orcid.org/000-0003-3497-4148>

<https://doi.org/10.33577/2313-5603.39.2023.53-64>

ІДЕОЛОГІЯ – ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

У статті розглянуто витoki ідеологеми «русского мира» та сучасні тенденції її положення цього поняття у політичній, релігійній, культурній сфері. Ідеологія «русского мира» як інформаційна складова російської агресії проти України зародилася у 1990-х роках, на початковому етапі вона мала теоретичний характер навіть утопічний, в агресивній формі проявила себе на початку ХХІ століття. Ця ідеологія має наднаціональний характер у її сферу культурної реалізації входять Україна, Білорусія (іноді Молдова та Казахстан). Вона протистоїть колективному Заходу, ідентифікує себе духовним центром, просякнута нарративом про спільну історію, культуру та релігію, виступає як інструмент популяризації російської мови і культури, де особлива роль відводиться російській православній церкві.

Ключові слова: ідеологічний проєкт, культурна експансія, національна ідентичність, імперський простір, військово-політична агресія.

Постановка проблеми та її актуальність обумовлена тим, що для досягнення геополітичних інтересів рф застосовує інформаційний вплив на суспільне середовище, використовуючи елементи «м'якої сили», через які наративи «русского мира» впроваджуються в українське суспільство. Для протистояння в інформаційному просторі з агресором Україні потрібний науковий та всебічний аналіз феномену «русского мира», який має вплив на засоби масової інформації, український політикум, який залучений у культурне середовище та в українське православ'я, що несе загрозу для державності та суспільства. Сьогодні

Виздрик Віталій Степанович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри гуманітарних наук, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Мельник Олександра Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних наук, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Виздрик В.С., Мельник О.М., 2023

ідеологічна складова російської агресії, її сутність і методи мають широко та детально аналізуватися й вивчатися, питання історичного чинника цієї ідеології стало для наукової спільноти та суспільства в цілому відповіддю на помилки і прорахунки нашої державної політики і має визначальне значення поряд із військовими діями на фронті.

Ідеологічне протистояння розпочалося на початку 2000-х років, ще задовго до російської агресії у різних сферах життєдіяльності та стало однією з найбільших загроз для підриву суспільно-політичної стабільності, знищення державного устрою. Вивчення ідеологічної складової російської агресивної політики є актуальним інструментом входження у модерний світ.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. В українських і зарубіжних наукових і публіцистичних працях знаходимо багато матеріалів, в яких відображено спостереження та цікаві думки, присвячені сучасній російській ідеології, яка значно впливає на українське суспільство, політику, освіту, церкву, культуру, що дозволяє нам зробити науково-коректний аналіз ідеології «русского мира».

Серед наукових досліджень цієї проблематики привертають увагу праці, які розкривають поняття, що таке гібридна війна та місце в ній інформаційної агресії як прийом впливу на суспільство; як системний спосіб дестабілізації суспільно-політичної, економічної обстановки та культурного простору в Україні, наступні роботи: Р. Харделя «Історична політика Російської Федерації як загроза національній безпеці України» (2021), Гуржи В. «Наслідки реалізації доктрини «Рускій мір» в Україні» (2015), Потапенко Я. «Історико-політичні та соціокультурні наслідки впровадження псевдорелігійної концепції «русского мира» в сучасній Україні» (2013), Якубова Л., Головка В., Примаченко Я. «Русский мир на Донбасі та в Криму: історичні витоки, політична технологія, інструмент агресії» (2018), Курило В. «Інформаційна агресія в контексті гібридної війни на Сході України» (2017)., Олексієнко С. «Психологічні особливості формування образу ворога як складової гібридної війни Російської Федерації проти України» (2019), Попович К. «Гібридна війна як сучасний спосіб ведення війни: історичний та сучасний виміри» (2016). Серед зарубіжних публікацій слід звернути увагу на: Волкова Є. «Ідеологія «русского мира» як релігія війни» (2016), російська

опозиційна історикиня Таїрова-Яковлева Т. «Імперські мрії Росії вирости у фашизм, і винні всі росіяни. Але Україна переможе» (2022), Міллер А. «Историческая политика в Восточной Европе начала XXI в. Историческая политика в XXI веке» (2012), Малинова О. «Кто и как формирует официальный исторический нарратив? Анализ российских практик. Политика» (2019), Ассман А. «Забвение истории – одержимость историей» (2019), Юдін Г. «Какое прошлое нужно будущему России? Краткий аналитический отчет по социологическому исследованию в рамках доклада Вольного исторического общества» (2014).

Оцінюючи наукові здобутки згаданих авторів, слід зазначити, що більшість з них розглядали проблему ідеологічної складової російської агресії у вузькій сфері своїх наукових бачень і напрямів дослідження.

Метою статті є здійснити аналіз інформаційної антиукраїнської політики РФ та деструктивної пропаганди, яка побудована на концепції та ідеології «русского мира».

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі ідеологія є базовою формою, визначальним чинником для розвитку суспільства. Нехтування ідеологічних основ призводить до руйнації державного устрою, а інколи і до зникнення самої держави, прикладом може слугувати розпад СРСР на п'ятнадцять незалежних держав. Особливу увагу звертаємо на створення ідеологічної складової сучасної Росії, яка на початку 90-х років ХХ ст. розпочала проводити демократичні реформи, будувати ринкові відносини, впроваджувати культурні зміни, але так і не зуміла втілити їх в життя, тому що імперське минуле гальмувало розвиток свободи та народовладдя, яке для більшості громадян Росії не було основоположним поняттям. Збереження федеративного устрою держави політична еліта вбачала в авторитарному контролі багатонаціональних регіонів Росії, тому забезпечення демократичних цінностей на таких ідеологічних засадах виявилось утопією, як і комуністична ідеологія часів СРСР, що спричинила ідеологічний вакуум та створення нової ідеології під назвою «русский мир», основою якої є ідеологія російського націоналізму, що базується на ностальгії за російською імперією та радянським союзом. Яскравим підтвердженням цього є їхня державна символіка, де поєднано гімн СРСР та герб і прапор царської Росії, цей сурогат мав підтвердити велич імперських та радянських часів.

Так, на факультеті іноземних мов у МДУ в 1994 році була створена кафедра «Порівняльного вивчення національних літератур і культур», базовою дисципліною був предмет «русский мир», основна увага зосереджувалася на «российской цивилизации», яка згодом набула загальноросійського значення, в результаті чого виникли три поняття: цивілізація, східне християнство і «русский мир».

У стінах МДУ на Конгресі «русского мира» та Всесвітнього руського народного собору лунала риторика шовіністичного характеру по відношенню до прибалтійських церков, була висунута ідея про «Велику Русь», яка розпалася на «псевдонезалежні держави» (колишні республіки сср), таким чином, МДУ став оплотом «русского мира», великодержавного імперського шовінізму (Волкова, 2022).

У російських політичних колах період існування сср сприймається як «золота епоха» величі росії, а крах сср – «найбільшою геополітичною катастрофою ХХ століття» (Мищенко, 2022). Ідея «повернення колишньої величі сср» є одним із ідеологічних постулатів політикуму рф, який мав би забезпечити великодержавні амбіції влади, про що пише російський аналітик А. Кольєв, де зазначає: «Завдання російської національної ідеології – сформуванню програму переходу від нинішнього морокового стану країни до нової імперії ... (пер. авт)» (Рашизм і фашизм: знайдіть дві відмінності, 2022). Російська ідеологія на сьогодні є синтезом комуністичної ідеології, російського православ'я, євразійства та національно-консервативних ідей, сучасне російське суспільство не скеровано на модернізацію та культурний розвиток, а звернене до минулого, в якому панує агресія, де не шкодують ні своїх, ні чужих.

З розпадом сср та припиненням існування військово-політичного блоку Варшавського договору здавалося, що протистояння в період холодної війни між Сходом і Заходом залишилося в минулому і світ вступив у новий період, в якому немає місця протистоянню на глобальному рівні. Оскільки росія стала на шлях демократичного розвитку, то й причин для глобального антагонізму вже не мало б бути. Однак через тридцять років стало очевидним, що подібні очікування були ілюзією, а людство фактично знову опинилося в стані нової світової війни, так звана «путінська ідеологія», яка презентувала себе на світовій арені як державу свободи особистості, миру та демократичних цінностей,

а виявилось, нічого спільного з цими цінностями не мала, тому період «холодної війни» зараз сприймається як епоха відносної стабільності.

Сучасною державною ідеологією рф є ідеологія під назвою «русский мир», що є формою етнорасового релігійного фундаменталізму, який протистоїть західній цивілізації, що нагадує нацистську ідеологію. Її витoki сягають початку 1990-х років, її положення мають наднаціональний характер російської сфери в політичній та культурній реалізації, до якої входять росія, Україна, Білорусь (іноді Молдова та Казахстан), вона декларує спільний політичний центр – москву, спільну мову – російську, стверджуючи, що українська мова – діалект російської, спільний духовний центр – Київ, як «мать городов русских», спільна церква зі спільним патріархом (Волкова, 2022).

Спростовуючи цей ідеологічний штамп, Я. Грицак стверджує, що «...головна різниця України і Росії полягає не так в мові, хоча мови різні, не так в релігії, хоча релігії теж різні, як у політичних традиціях, стосунках між державою і суспільством. Міф «русского мира» маскує велику російську невдачу, що Росія так і не змогла модернізуватися» (Грицак, 2022).

Сучасна російська ідеологія так само, як і німецька ідеологія націонал-соціалізму, використовувала риторіку політичного консерватизму, основною ознакою якої є зовнішня експансія. На думку політичного експерта М. Міщенка, «Агресивні дії Радянського Союзу на міжнародній арені були інструментом утвердження і поширення комуністичної ідеології, то в Росії все відбувається навпаки – за відсутності повноцінної ідеології сама по собі агресія стає ідейним стрижнем, на якому тримається російське суспільство, а вся ідеологія спрямовується на обґрунтування і виправдання агресії (у тому числі й необхідністю «боротьби за мир»)» (Міщенко, 2022).

Основні постулати цієї ідеології базуються на романтизації війни, культу лідера, євразійського простору, а суспільство є заручником державної політики, де агресія стає самоціллю, яку неможливо зупинити, тому наївне бачення мають ті, хто сподівається на мирне вирішення питання війни.

В основі ідеології «русского мира» лежить сакралізація армії та народу, російські ідеологи намагаються надати цьому поняттю космічного виміру, який би мав релігійне підґрунтя, на цьому тлі

виникає риторика боротьби зі злом, що виправдовує будь-яке насильство, де людське життя не входить у цінності «русского мира» (Волкова, 2016).

Український філософ В. Єрмоленко наголошує, що російська ідеологія виконує функцію стигматизації, яка призводить до розпалювання ненависті та виправдання тяжких злочинів гуманними мотивами і цілями, так само як і дві злочинні ідеології ХХ ст. – націонал-соціалізм та комунізм (Єрмоленко, 2018).

Необхідно зазначити, що на початку ХХІ століття російська пропаганда швидкими темпами заповонила телевізійний простір росіян та прихильників за межами росії, розпочався процес ідейної основи, повернути велич імперії та колишнього срср, що стало початковим етапом фактичної агресії в Грузії, а в 2014 р. – і в Україні.

У публічних промовах Путін акцентує увагу на ідеї стосовно особливої цивілізаційної місії росії: «росія має не просто зберегти свою геополітичну затребуваність – вона має її примножити, вона має бути затребувана нашими сусідами та партнерами... (пер. Авт.)» (Україна та проект «русского мира» 2014: 3-4). Тобто ця ідеологія не обмежується територією Росії та російським етносом, а прагне до розширення сфер впливу поза її межами. Ідеологія політичного «російського месіанства» полягає в тому, що тільки росія здатна врятувати християнських світ від загибелі. Ще однією із форм «російського месіанства» є ідеологія євразійства, яка полягає в системі культурних і світоглядних орієнтирів, що покликані відкрити тільки їм властивий духовний та політичний шлях розвитку, відмінний від західного світу (Дубов, 2016).

Свою сучасну агресивну політику рф пояснює тим, що Захід та НАТО мають наміри знищити російську державність. Сьогоднішні реалії в росії – це навернення до тоталітарних порядків часів срср, прикладом може слугувати інтернет-простір, який знаходиться під контролем держави, а громадяни, які користуються VPN-сервісами, стають злочинцями, оскільки підлягають під законодавчу заборону.

Підтвердженням цієї ідеологічної «маячні» є відомий наратив Путіна про те, що «ніякої історичної основи для уявлень про окремий від російського український народ не було і не могло бути, а виокремлення українців та білорусів як окремих народів було результатом радянської національної політики», поєднане з «ідеологією агресії» як домінантної ідеологеми в росії, що зробило напад росії на Україну лише питанням часу (Мищенко, 2022).

Для сучасної росії захоплення України стало системоутворюючим ідеологічним чинником, що значною мірою поєднує конфесійне православ'я, геополітичне євразійство, яке об'єднане в суспільно-політичну систему цієї країни. Тому необхідно зазначити, що невдача у війні з Україною може мати для російського політичного режиму той самий ефект, що і провал побудови комуністичного суспільства для сср. Так, напередодні повномасштабного нападу росії на Україну В. Мединський – керівник російського військово-історичного товариства та голова російської делегації на переговорах з Україною, заявляв, що «сучасна держава, яку ми звикли називати Україною, – історичний фантом, скроєний конкретними тактичними рішеннями конкретних політиків у конкретних обставинах... (пер. Авт.)», коли стало зрозуміло, що війна йде не за планом агресора (взяття Києва за три дні), його думка змінилася: «...тепер на кону перебуває саме існування росії як російської цивілізації ... (пер. Авт.)» (Мединський, 2021).

В ідеологічній експансії проти України застосовується весь дискредитаційний арсенал від інформаційних засобів пропаганди до прямої військової агресії, а саме: інформаційна війна, колабораціонізм, дискредитація державних інституцій на світовому просторі, підтримка проросійських сил в європейських країнах. росія заявляє про намір повернути Україну під свій вплив і блокувати євроатлантичний курс, порушити європейську єдність і дискредитувати демократичні цінності, посилити вплив і контроль над процесами на континенті, встановити новий устрій і порядок в Європі за російським сценарієм (Божко, Гвоздь, 2019).

Росія роками вела інформаційно-пропагандистську війну, її пропаганда серед українського політикуму та медіапросторі дала можливість москві мати нечисленний, але лояльний «електорат» серед українського політичного та культурного естеблшменту. Після вторгнення росії на територію України значна частина аудиторії російських ЗМІ в українському суспільстві вийшла з-під їхньої впливу та пропаганди.

Російська пропаганда стає ще радикальнішою для внутрішнього споживача на пострадянському просторі, на Заході перетворилася на інструмент шантажу. На найбільш пропагандистських каналах російського телебачення (Росія-1, НТВ та Перший канал) понад 60–70 відсотків росіян отримують інформацію, третина

ефіру якої присвячена Україні, в російському медіапросторі українська тематика була присутня завжди, вона залежала від політичної сили, яка була при владі та наскільки ця влада – лояльна до росії (*Україна та проект «русского мира»*; 2014: 38-47).

Усвідомивши, що Україна обирає європейський шлях розвитку, а не «митний союз», російська ідеологічна машина представляє учасників «Революції Гідності» як маргінальну силу, а зміну влади, яка була обрана за демократичним принципом, – державним переворотом. Як приклад ми можемо згадати листопад 2013 року, де на каналі росія 1 вийшов сюжет, на якому показано, як американці навчають українську молодь мітингувати, наголошуючи при цьому, що Україною керує США, використовуючи старий радянський шаблон російської ідеологічної пропаганди (*Благодарний, 2015*).

Виправдовуючи свою агресію в Україні, російські пропагандисти починають наповнювати ефір історіями про побиття російськомовних українців, «розп'ятого хлопчика», вбивство мирного населення на Донбасі, про «нацистів» і «фашистів».

Необхідно зазначити, що перед захопленням Криму та війни на Донбасі російській ідеологічній пропаганді вдалося переконати росіян, що в Україні внутрішній конфлікт, а військові дії виключно це гуманітарна допомога «східноукраїнському ополченню». З 2021 року почалася нова хвиля ідеологічного мракобісся в російському медіапросторі, де «українське питання» вийшло на перший план. Міжнародні аналітики дають цим агресивним висловлюванням пояснення, що російська влада таким чином шукала привід до війни – «casus belli».

З початком широкомасштабних воєнних дій російська пропаганда нав'язує своє розуміння як своїм громадянам, так і світовій спільноті, що таке «денацифікація» та «демлітаризація», після провалу «спеціальної військової операції» змінюється офіційна риторика, в хід ідуть інші «ідейні скрепи» про захист російською армією російськомовних українців, з'являється слово «війна», але воно не пов'язане з Україною, а з США та НАТО, акцентуючи увагу на відновлення «історичної справедливості». Не потрібно невілювати ще одну пропагандистську мету, яка має внутрішньоросійський характер, а саме запобігання можливої революції в самій росії.

Слід зазначити, що російська пропаганда спрямовує свій погляд і на країни Західної Європи, щоб змусити Україну капітулювати – ніби іншої альтернативи немає – вкидаючи меседжі про: втому цивілізованого світу від війни, нестачу газу, українських біженців, «ядерний шантаж». На сайті «Russia Today» акцентується увага про проблеми європейців з медициною, економікою, пандемією, аж до зміни клімату. Один з дієвих способів боротьби з ідеологічними нарративами «руського мира» в масмедіа є запрошення лідерів західного світу відвідати Україну та побачити на власні очі злочини окупантів у визволених містах Київщини: Бучі, Ірпені, Гостомелі та інших.

Ідеологія «руського мира» спекулює на мовних, культурних і світоглядних уподобаннях українців, що живуть в різних географічних регіонах держави, яка перешкоджає формуванню загальноукраїнської ідентичності через штучно створену російськими ідеологами «східно-православну» цивілізацію та ідею про «непорушну братську єдність двох народів» (Волкова, 2016).

Ідеологічна пропаганда рф використовує засоби масової комунікації у якості інструменту в інформаційному просторі для впливу на українську суспільну думку з використанням мережевого ресурсу, це простежується через онлайнджерела, друковані ЗМІ, телебачення, музику, кінематограф, театр тощо (Хардель, Мельник, 2019). Державні органи влади рф постійно забезпечують пропагандистську тематику і здійснюють контроль над онлайн-майданчиками із залученням великої аудиторії, де просувається власний контент у рамках ідеологічної російської пропаганди, створюючи негативний образ України та української історії загалом. Ми повинні протидіяти російській пропаганді, створюючи власний якісний медіапродукт на протигагу російсько-радянському нарративу.

На замовлення громадської організації «Детектор медіа» фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова в кінці грудня 2021 року було проведено загальнонаціональне дослідження щодо інформаційного впливу російських засобів масової комунікації в Україні, висновком дослідження стало те, що: інформаційний вплив росії в Україні знижується (російський медіапростір охоплює лише 5% глядачів), причиною таких змін, на думку аналітика Фонду «Демократичні ініціативи» П. Бурковського, є те, що

«Росія втрачає свій вплив в Україні внаслідок власних дій, третій рік ми бачимо позитивну тенденцію, яка відбувається за рахунок зміни поглядів наших співгромадян, які мешкають у південних і східних областях, які традиційно були більш вразливими до меседжів кремлівської пропаганди та дезінформації. Головним чинником, який на це впливає, є російська агресія» (Бурковський, 2022).

Слід зазначити, що згуртованість українського суспільства слугує адекватною відповіддю на російську ідеологічну загрозу. З початком військової агресії РФ проти України почався процес очищення українського суспільства, політичних еліт, в результаті якого появились такі поняття, як «моральний виродок» і «прихильник росії».

Висновок. З огляду на проведений аналіз дослідження ідеологічної складової російської агресії та її вплив на українське суспільство дає підстави стверджувати, що сучасна українська молодь стане поколінням переможців без комплексу меншовартості, без пам'яті історичних помилок, з почуттям власної гідності. Війна нарешті позбавила переважну більшість наших громадян ілюзорного бачення цінностей «руського мира», «братнього народу» та мирного співіснування з авторитарною державою імперського типу. Важливим чинником у формуванні української політичної нації, національної консолідації на виокремленням української ідентичності став вплив війни та ідеологічної пропаганди РФ. Незламність духу нашого народу під час війни дає підстави стверджувати, що українці – нація нескорених.

Використані посилання

Благодарний А. (2015). *Організаційні аспекти протидії інформаційній агресії як складовій гібридної війни*. Інформ. безпека людини, суспільства, держави. № 3. С. 48–54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/iblsd_2015_3_8 (Дата звернення: 07.02.2023).

Божко В., Гвоздь В. (2019). Особливості та уроки гібридної війни Росії проти України. URL: <https://bintel.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/%D0%91%BE%D0%B6%D0%BA%D0%BE.jpg> (Дата звернення: 07.02.2023).

Бурковський П. (2022). Росія втрачає свій вплив в Україні. URL: <https://detector.media/infospace/article/196499/2022-02-15-rosiya-vtrachaie-sviy-vplyv-v-ukraini-detektor-media-prezentuvav-sotsiologichne-doslidzhennya-mediaspozhyvannya/> (Дата звернення: 15.02.2023).

Волкова Є. (2016). Ідеологія «руського мира» як релігія війни. URL: <https://zbruc.eu/node/51719> (Дата звернення: 10.01.2023).

Грицак Я. (2022). *Як виник міф про братні народи*. URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/rosiysko-ukrayinska-viyna-istorychnyy-kontekst/yaroslav-grycak-yak-vynuk-mif-pro-bratni-narody> (Дата звернення: 07.02.2023).

Дубов Д. (2016). *Державна інформаційна політика України в умовах гібридного миру та війни*. Стратег. пріоритети. №3. С. 86–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2016_3_12 (Дата звернення: 07.02.2023)..

Єрмоленко В. (2018). *Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX-XX століть*. К.: Дух і Література. 480 с.

Мединский В. (2021) *Семь тезисов об истории. RT на русском*. URL: <https://russian.rt.com/opinion/792975-medinskii-istoriya-tezisy> (дата звернення: 20.01.2023).

Міщенко М. (2022). Протистояння двох суспільних систем: наймасштабніша ідеологічна місифікація XX століття: URL:<https://razumkov.org.ua/avtor/mykhailo-mischenko> (Дата звернення: 08.02.2023).

Міщенко М. (2022). Рашизм і фашизм: знайдіть дві відмінності. URL:<https://uain.press/articles/rashizm-i-fashizm-znajdit-dvi-vidminnosti-1551222> (Дата звернення: 09.02.2023).

Україна та проект «руського мира» (2014). Аналіт. доп. С.Здіорук, В. Яблонський, В. Токман [та ін.]. К. : НІСД. 80 с.

Хардель Р., Мельник О. (2019). *Висвітлення російської збройної агресії проти України в історичних онлайн-джерелах*. Військово-науковий вісник. Випуск 32. С. 217–227.

References

Blahodarnyi A. (2015). Orhanizatsiini aspekty protydii informatsiinii ahresii yak skladovii hibrydnoi viiny . Inform. bezpeka liudyny, suspilstva, derzhavy. № 3. S. 48–54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/iblsd_2015_3_8. (ukr)

Bozhko V., Hvozhd V. (2019). Osoblyvosti ta uroky hibrydnoi viiny Rosii proty Ukrainy. URL:<https://bintel.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/%D0%91%BE% D0%B6%D0% BA% D0%BE.jpg> (ukr)

Burkovskiy P. (2022). Rosiia vtrachaie svii vplyv v Ukraini. URL:<https://detector.media/infospace/article/196499/2022-02-15-rosiya-vtrachaie-svii-vplyv-v-ukraini-detektor-media-prezentuvav-sotsiologichne-doslidzhennya-mediaspozhyvannya/> (ukr).

Volkova Ye. (2016). Ideolohiia «russkoho myra» yak relihiia viiny: URL:<https://zbruc.eu/node/51719> (rus).

Hrytsak Ya. (2022). Yak vynyk mif pro bratni narody. URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/rosiysko-ukrayinska-viyna-istorychnyy-kontekst/yaroslav-grycak-yak-vynuk-mif-pro-bratni-narody> (ukr).

Dubov D. (2016). *Derzhavna informatsiina polityka Ukrainy v umovakh hibrydnoho myru ta viiny*. Strateh. priorytety. № 3. S. 86–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2016_3_12 (rus).

Yermolenko V. (2018). Plynni ideolohii. Idei ta polityka v Yevropi XIX-XX stolit. K.: Dukh i Literatura. 480 s.(ukr)

Medynskiy V. (2021) *Sem tezysov ob ystoriyy. RT na russkom*. URL: <https://russian.rt.com/opinion/792975-medinskii-istoriya-tezisy> (rus).

Mishchenko M. (2022). Protystoiannia dvokh suspilnykh system: naimasshtabnisha ideolohichna mistyfikatsiia KhKh stolittia: URL:<https://razumkov.org.ua/avtor/mykhailo-mischenko> (ukr).

Mishchenko M. (2022). Rashyzm i fashyzm: znaidit dvi vidminnosti. URL: <https://uain.press/articles/rashizm-i-fashizm-znaidit-dvi-vidminnosti-1551222> (ukr).

Ukraina ta proekt «russkoho myra» (2014). Analit. dop. S. I. Zdioruk, V. M. Yablonskyi, V. V. Tokman [ta in.]. K. : NISD. 80 s. (ukr)

Kharden R., Melnyk O. (2019). Vysvitlennia rosiiskoi zbroinoi ahresii proty Ukrainy v istorychnykh onlain-dzherelakh. Viiskovo-naukovyi visnyk. Vypusk 32. S. 217–227. (ukr)

Vyzdryk V., Melnyk.O.

IDEOLOGY - INFORMATION COMPONENT OF RUSSIAN AGGRESSION

The article examines the origins of ideology "Russian world" and the current trends opposition of this concept in the political, religious, and cultural spheres. The ideology of the "Russian peace" as an informational component of Russian aggression to Ukraine was born in the 1990s, at the initial stage it had a theoretical, even utopian character, and manifested itself at the beginning of the 21st in an aggressive form. This ideology has a supranational character; its sphere of cultural realization includes Ukraine, Belarus, Moldova and Kazakhstan. It opposes the collective West, identifies itself as a spiritual center, imbued with a narrative about common history, culture and religion, acts as a tool for the popularization of the Russian language and culture, where a special role is assigned to the Russian Orthodox Church.

In the modern world, ideology is a basic form, a determining factor for the development of society. Neglect of ideological foundations leads to the destruction of the state system, and sometimes to the disappearance of the state itself. The modern state ideology of the Russian Federation is an ideology called "Russian world", which is a form of ethno-racial religious fundamentalism that opposes western civilization, reminiscent of Nazi ideology. Modern Russian ideology, as well as the German ideology of National Socialism, used the rhetoric of political conservatism, the main feature of which is external expansion. In the ideological expansion against Ukraine, the entire discrediting arsenal is used, from informational means of propaganda to direct military aggression, namely: information warfare, collaborationism, discrediting state institutions in the world space, support for pro-Russian forces in European countries. The war finally deprived the vast majority of our citizens of the illusory vision of the values of "Russian world", "brotherly nations" and peaceful coexistence with an authoritarian imperial state.

Keywords: ideological project, cultural expansion, national identity, imperial space, military-political aggression.